

Οι διαπιστώσεις – προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και οι Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ σχετικά με την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα

Γιώργος Μόσχος, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Βασικά σημεία της εισήγησης, 27.9.2012

Η έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη προς την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ έχει απόλυτα επίκαιρο χαρακτήρα, αναδεικνύοντας ζητήματα που χρειάζεται να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τους σχεδιαστές πολιτικής στη χώρα μας. Ιδίως, κατά την κρίσιμη παρούσα περίοδο, κατά την οποία γίνονται διαρκώς περικοπές δημοσίων δαπανών, με αποτέλεσμα να απειλούνται τα θεσπισμένα από τη Σύμβαση του ΟΗΕ, το Σύνταγμα και τους νόμους δικαιώματα των παιδιών. Τα παιδιά έρχονται διαρκώς αντιμέτωπα με πολλαπλασιαζόμενα κοινωνικά προβλήματα και δυσάρεστες καταστάσεις, όπως η διαρκώς αυξανόμενη παιδική φτώχεια, που υπολογίζεται από τη Eurostat¹ ότι στην Ελλάδα απειλεί πάνω από το 28% του συνολικού παιδικού πληθυσμού, η διογκούμενη ανεργία των γονέων, η οικονομική ανέχεια που πλήττει όλο και περισσότερες οικογένειες, η εξαπλωνόμενη βία που αγγίζει τα παιδιά τόσο με τις μορφές που τα ίδια βιώνουν στην οικογένεια, στο περιβάλλον των συνομηλίκων τους και στο διαδίκτυο όσο και μέσω της προβολής περιστατικών από τα μέσα ενημέρωσης, η διάδοση της χρήσης ουσιών, ο περιορισμός των διεξόδων ψυχαγωγίας και του αισθήματος ασφάλειας στους δημόσιους χώρους, κ.α.

Σε αυτό το κλίμα, η κρίση που διέρχεται το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα και οι απειλές για μείωση της ελεύθερης πρόσβασης σε αγαθά όπως η υγεία και η κοινωνική προστασία επιτείνουν την ανασφάλεια και την έλλειψη αισιοδοξίας και των προσδοκιών της νέας γενιάς για μια αυτόνομη δυναμική και επιτυχημένη είσοδο στην κοινωνία των ενηλίκων. Ιδίως μάλιστα τα παιδιά με αναπηρίες, τα παιδιά που οι γονείς τους αδυνατούν να τα φροντίσουν σωστά, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, τα παιδιά Ρομά ή άλλων μειονοτικών ομάδων, απειλούνται ακόμη περισσότερο από το φάσμα της περιθωριοποίησης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ιδιότητά του ως Συνήγορος του Παιδιού, θεωρεί ότι είναι απαραίτητη η ανάδειξη της σημασίας προάσπισης των δικαιωμάτων του παιδιού, ως εργαλείου που θα ενσωματωθεί δυναμικά στο σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής και θα δημιουργήσει τα αναγκαία αναχώματα για την προστασία των παιδιών του σήμερα αλλά και των επόμενων γενεών από τον μαρασμό και τον αξιακό αποπροσανατολισμό από όσα κατακτήθηκαν με πολύ κόπο στη χώρα μας. Χρειάζεται ωστόσο, σε αυτή την κρίσιμη χρονική στιγμή, να γίνει προσεκτική εστίαση στην ορθολογική οργάνωση του δημοσίου τομέα, στην κατάλληλη ενεργοποίηση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης και στην αξιοποίηση της συνδρομής της κοινωνίας των πολιτών, ώστε να συνδυάζεται ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη των αναγκαίων υπηρεσιών και δράσεων για τα παιδιά, με την εξοικονόμηση πόρων.

Οι κυριότερες προτάσεις της Έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη προς την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Απρίλιος 2012):

- Να εκπονηθεί και να υλοποιηθεί ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού με συγκεκριμένους στόχους, χρονοδιάγραμμα, σύστημα παρακολούθησης και κατανομή αρμοδιοτήτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο
- να τηρούνται στατιστικά στοιχεία και να αποτυπώνεται τεκμηριωμένα η κατάσταση των δικαιωμάτων του παιδιού στη χώρα, ιδίως για θέματα σχετικά με την κακοποίηση, τα παιδιά που ζουν σε ιδρύματα, τα παιδιά με αναπηρίες, τη σχολική βία, τη σχολική διαρροή, τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά που διαβιούν σε ακραίες συνθήκες φτώχειας ή ανέχειας, κλπ
- να ενισχυθούν οι κοινωνικές υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να παρεμβαίνουν προληπτικά αλλά και κατόπιν αιτημάτων ή καταγγελιών για τη στήριξη των οικογενειών και των παιδιών, των οποίων τα δικαιώματα παραβιάζονται

---

¹ Eurostat, Statistics in focus 9/2012, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-009/EN/KS-SF-12-009-EN.PDF

- να προωθηθούν εκπαιδευτικές δράσεις για επαγγελματίες, γονείς και παιδιά σχετικά με το περιεχόμενο και τις αρχές της Σύμβασης
- να στηριχτεί το έργο των εισαγγελιών ανηλίκων και να πλαισιωθούν από κοινωνικές υπηρεσίες
- να υλοποιηθεί η πρόβλεψη της νομοθεσίας για τη λειτουργία οικογενειακών δικαστηρίων και να υποστηρίζεται από κοινωνικές υπηρεσίες η υλοποίηση των δικαστικών αποφάσεων και η άσκηση του δικαιώματος της επικοινωνίας των παιδιών με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένουν μαζί
- να βελτιωθούν οι μηχανισμοί προστασίας ανηλίκων θυμάτων βίας (ιδίως οικογενειακής και σεξουαλικής), παραπομπής και διερεύνησης καταγγελιών, με προστασία των παιδιών από τη δευτερογενή κακοποίηση (πολλαπλές καταθέσεις, δημοσιοποίηση των υποθέσεων τους κ.α) και να δημιουργηθούν δομές επείγουσας φιλοξενίας και περίθαλψης ανηλίκων θυμάτων βίας και παραμέλησης, με ειδική μέριμνα για εφήβους
- να εκσυγχρονιστεί η νομοθεσία που καλύπτει τα ιδρύματα παιδικής προστασίας και περίθαλψης, να πιστοποιούνται, υποστηρίζονται και ελέγχονται τακτικά και να μειωθεί ο χρόνος παραμονής των παιδιών σε αυτά
- να προωθηθεί η εφαρμογή του θεσμού της αναδοχής ανηλίκων και να επεκταθεί και σε παιδιά που δεν έχουν ήδη τοποθετηθεί σε ιδρύματα
- να επιταχυνθούν οι δημόσιες και διακρατικές υιοθεσίες και να καταργηθούν οι ιδιωτικές
- να ενισχυθούν οι περιφερειακές παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες και τα κέντρα παροχής φροντίδας και θεραπειών για παιδιά με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις
- να επιμορφωθούν οι επαγγελματίες που δουλεύουν με και για τα παιδιά σχετικά με το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης γνώμης των παιδιών, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά τους
- να ενημερωθούν οι λειτουργοί των ΜΜΕ σχετικά για τον έμπρακτο σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των ανηλίκων και να ελέγχονται όταν αυτή παραβιάζεται
- να ενισχυθούν η δημοκρατική λειτουργία των σχολείων, η συστηματική ακρόαση των απόψεων των μαθητών και οι συμμετοχικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες που συνδέουν το σχολείο με την κοινωνία
- να συνεργάζονται τα σχολεία με τις κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων για την αποτροπή της πρόωρης σχολικής διαρροής και την στήριξη των παιδιών και οικογενειών
- να ενισχυθούν τα προγράμματα για την πρόληψη και καταπολέμησης της σχολικής βίας με έμφαση στη συμμετοχή των μαθητών στο σχεδιασμό και την υλοποίησή τους
- να διασφαλισθεί η πρόσβαση όλων των παιδιών στην ιατροφαρμακευτική και νοσηλευτική περίθαλψη, ανεξάρτητα του καθεστώτος ασφαλιστικής τους κάλυψης και η δωρεάν διάθεση των υποχρεωτικών εμβολίων σε όλα τα παιδιά
- να εφαρμόζονται συστηματικά οι προβλέψεις για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (μεταφορά, φοίτηση, υποστήριξη, ανάλογα με τις ανάγκες τους)
- να διευρυνθούν τα υποστηρικτικά μέτρα για τα παιδιά ειδικών πληθυσμιακών ομάδων, με έμφαση στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στην ισότιμη εκπαιδευτική ένταξη των παιδιών Ρομά
- να γίνουν συντονισμένες προσπάθειες για την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας και εκμετάλλευσης
- να ενισχυθεί το θεσμικό προστατευτικό πλαίσιο για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, να μην επιτρέπεται η απέλαση ανηλίκων αλλά μόνο ο επαναπατρισμός τους όταν είναι εφικτός και προς το συμφέρον τους
- να αποφεύγεται η κράτηση ανηλίκων και, όταν αυτή κρίνεται αναγκαία, να διαχωρίζονται οι ανήλικοι από τους ενήλικους και να διαβιούν σε συνθήκες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ηλικίας τους
- να ληφθούν θεσμικά μέτρα για την πληρέστερη εφαρμογή των προβλεπόμενων αναμορφωτικών μέτρων για ανήλικους παραβάτες του νόμου, στην κοινότητα, με έμφαση στη λειτουργία δομών φιλοξενίας, εκπαιδευτικών προγραμμάτων, κοινωφελούς εργασίας και θεραπευτικών προγραμμάτων για τους ανήλικους χρήστες.

Επιλεγμένα καίρια αποσπάσματα από τις Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ προς την Ελλάδα (Ιούνιος 2012)

«...(6) Η Επιτροπή σημειώνει ότι η ύφεση και η τρέχουσα χρηματοοικονομική κρίση έχει βαρύ τίμημα τόσο για τις οικογένειες όσο και για τις δημόσιες επενδύσεις στον κοινωνικό τομέα, ... Δεδομένων των συνθηκών αυτών, η Επιτροπή προτρέπει το συμβαλλόμενο Κράτος, σε περιόδους επιβολής επαχθών δημοσιονομικών μέτρων, να καταβάλει προσπάθειες για τη **διατήρηση και επέκταση των κοινωνικών επενδύσεων** και της κοινωνικής προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε πιο ευάλωτη κατάσταση και να υιοθετεί μια ισότιμη προσέγγιση δίνοντας προτεραιότητα στα παιδιά.

(12) Η Επιτροπή συστήνει στο συμβαλλόμενο Κράτος να **ιδρύσει έναν σαφώς δομημένο φορέα** ο οποίος να συντονίζει την εφαρμογή των πολιτικών και των προγραμμάτων με αντικείμενο τα δικαιώματα των παιδιών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων Υπουργείων και φορέων, καθώς και μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διοίκησης, του κεντρικού, του περιφερειακού και του τοπικού, και να του παρέχει τους απαραίτητους πόρους σε τεχνικό και οικονομικό επίπεδο, καθώς και σε ανθρώπινο δυναμικό, ώστε να εφαρμόζει σφαιρικές, συνεκτικές και περιεκτικές πολιτικές για τα παιδιά σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

(13) Η Επιτροπή συστήνει προς το συμβαλλόμενο Κράτος να εξασφαλίσει ότι **το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού** περιλαμβάνει συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και μετρήσιμους σκοπούς και στόχους, ώστε να παρακολουθεί κατά τρόπο αποτελεσματικό την πρόοδο όσον αφορά την απόλαυση των δικαιωμάτων για όλα τα παιδιά σε όλη την επικράτεια του Κράτους. Το εθνικό σχέδιο δράσης θα πρέπει να συνδεθεί με τις εθνικές, τομεακές και τοπικές στρατηγικές και προϋπολογισμούς προκειμένου να εξασφαλιστεί η κατάλληλη κατανομή οικονομικών, ανθρώπινων και τεχνικών πόρων που απαιτούνται για την εφαρμογή του.

(18) Η Επιτροπή προτρέπει το συμβαλλόμενο Κράτος:

(α) **Να αυξήσει και να προτεραιοποιήσει τις δαπάνες που προβλέπονται στον προϋπολογισμό ώστε να εξασφαλίσει την εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού** σε όλα τα επίπεδα, κυρίως με στόχο να προστατεύσει τις παρεχόμενες σε παιδιά υπηρεσίες από τις περικοπές λόγω της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης και να εξασφαλίσει την περαιτέρω υποστήριξη και διεύρυνσή τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να είναι δίκαιες και ποιοτικές.

(γ) **Να καθιερώσει μια διαδικασία στον προϋπολογισμό με σαφή κατανομή πόρων για τα παιδιά σε σχετικούς τομείς και φορείς, καθώς και συγκεκριμένους δείκτες και ένα σύστημα παρακολούθησης αυτών.**

(20) ..... η Επιτροπή συστήνει προς το συμβαλλόμενο Κράτος να ενισχύσει τους μηχανισμούς του για τη συλλογή δεδομένων, **δημιουργώντας μια εθνική κεντρική βάση δεδομένων για τα παιδιά** και καθιερώνοντας δείκτες συμβατούς προς τη Σύμβαση, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τα δεδομένα συλλέγονται σε όλους τους τομείς που καλύπτει η Σύμβαση, ιδιαίτερα όσον αφορά τη βία, την παράνομη διακίνηση και τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, καταναμημένα, μεταξύ άλλων, σύμφωνα με την ηλικία, το φύλο, την εθνοτική και κοινωνικοοικονομική τους προέλευση και ανά ομάδες παιδιών που έχουν ανάγκη ειδικής προστασίας.

(27) ... η Επιτροπή προτρέπει το συμβαλλόμενο Κράτος να εξασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά στην επικράτειά του θα απολαμβάνουν **ίσα δικαιώματα χωρίς διακρίσεις...**»

(29) Η Επιτροπή συστήνει στο συμβαλλόμενο Κράτος να αξιολογήσει όσο το δυνατόν συντομότερα τα αποτελέσματα της κρίσης στη ζωή και τις προοπτικές ανάπτυξης των παιδιών, ιδίως των εφήβων, προκειμένου να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους για την επιβίωση και την ανάπτυξή τους.

(58) Η Επιτροπή συστήνει στο συμβαλλόμενο Κράτος να σχεδιάσει δημόσιες πολιτικές με στόχο κυρίως **την αντιμετώπιση**, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και σε μακροπρόθεσμη σταθερή προοπτική, **του προβλήματος της αυξανόμενης παιδικής φτώχειας**. Αυτές οι πολιτικές πρέπει να μπορούν να συντονίζονται αποτελεσματικά δράσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δράσεις σε διάφορους τομείς (συγκεκριμένα ιδιαίτερα στην οικονομία, τη φροντίδα της υγείας, τη στέγαση, την κοινωνική πολιτική και την εκπαίδευση) που αφορούν ειδικά τα παιδιά, και πρέπει να περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των παιδιών στη διαμόρφωσή τους.»

Τα πλήρη κείμενα της έκθεσης του Συνηγόρου του Πολίτη προς τον ΟΗΕ και των Καταληκτικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ είναι αναρτημένα στο:

www.0-18.gr/gia-megaloyis/deltia-typoy/i-proaspisi-ton-dikaiomaton-toy-paidiyy-stin-ellada-stin-periodo-tis-krisis